

ABONAMENTUL :

Pe un an . . . 80— Cor.
Pe jumătate an . . . 40—
Pe 3 luni . . . 20—
Pe o lună . . . 7—

Pentru România și străinătate :

Pe un an . . . 100 franci

Telefon

pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nr. 1 a.

INSERTIUNILE

se primesc la administrație.
Mulțumite publice și Loc
dechis costă șirul 1 Gor.
Manuscriptele nu se in-
napoiază.

Suveranii români grăiesc Ardealului.

Agencia telegrafică românească din Sibiu, Dacia, ne comunică:

Răspunsul MM. LL. Regale Ferdinand și Maria la telegrama de omagii și alipire adresată MM. LL. de Marele Sfat al Națiunii Române cu prilejul proclamării în Alba-Iulia a României Mari :

TELEGRAMA M. SALE REGELUI FERDINAND.

Dlui președ. al Adunării Naționale din A.-Iulia.

Vestea îmbucurătoare ce-Mi aduceți despre mărețul act al unirei cu regatul român, săvârșit în vechea cetate a lui Mihail Viteazul, a umplut inima mea de supremă bucurie și-am primit-o cu o vie emoție. Munca neobosită depusă în cursul vremurilor de bărbați patrioți, purtători credincioși al idealului național, azi și-a găsit răsplata binemeritată. Din lacrimile celor cari au plâns și suferit, cari au luptat fără preget, din sângele celor cari au muncit pentru înălțarea lui, lăsând ca moștenire sfântă credința lor nestrămutată — a răsărit sămânța ale cărei roade azi le culegem ca un dar din cer. Mulțumesc Atotputernicului că mi-a îngăduit prin vitejia ostașilor mei să pot contribui la această măreață faptă și ca împreună cu poporul meu iubit să pot trăi aceste clipe înălțătoare. Cum am fost părtașul suferințelor și durerilor voastre, așa iau din adâncul inimii parte la bucuria voastră care este aceea a tuturor Românilor și unind glasul meu cu glasul vostru zic plin de nădejdi într-un viitor frumos: *Trăiască România mare nedespărțită!*

FERDINAND.

TELEGRAMA M. S. REGINEI MARIA

Domnule președinte,

Războiul sfârșit a fost războiul nostru sfânt pentru desrobirea Ardealului. Când au plecat ostașii noștri am fost și i-am văzut. În ochii lor strălucea lumina entuziasmului, am împărtășit credința lor, am fost părtașa suferințelor și a zilelor grele prin cari toți am trecut. Pe mulți i-am văzut căzând cu brațele întinse spre Alba-Iulia, cetatea împlinirii visului nostru. Mulți, cel mai mulți erau tineri și dorința lor cea mai înălțătoare era să-și uniască mâinile cu frații lor de peste munți. Această credință trăia și în inimile voastre, când voluntarii Ardealului au venit și-au jurat să fie credincioși tronului și steagului României. În ochii lor strălucea aceeași lumină și când am văzut mâinile lor ridicare spre cer și-am auzit glasurile lor puternice, am înțeles că aceeași hotărâre trăia în sufletele voastre: să vă uniți cu noi și să fim o singură țară, o țară mare. Ziua măreață a împlinirii visului nostru a sosit și este o zi de biruință ziua, când împreună mâinile și aduc mulțumirile mele Domnului. Bucurvat fie ceasul în care trimit această veste Ardealului. Aștept ziua cea mare, când voi veni la voi, să vă văd faimile voștri muniți, isvoarele, câmpurile și căminurile voastre. Acuma atâta sunt copiii mei, că mi-e inima plină de nerăbdare să mi-i strâng la piept.

Domnule președinte, Strălucitoare este ziua zilelor, când după atâta suferință și așa multe jertfe suntem pentru totdeauna cu toții laolaltă, înălțându astfel visul de veacuri, visul de aur al Românilor.

MARIA.

Politica Statelor-Unite.

Marea republică de peste Ocean va avea un rol preponderant în aranjarea numeroaselor chestiuni de litigiu în Europa. Președintele ei, ilustrul bărbat de stat Wilson atât de popular la noi Români, a imbarcat pe vasul ce poartă numele nemuritorului George Wa-

shington întemeietorul Statelor-Unite, și în 14 Decembrie va fi la Paris. Se vor începe în curând preliminarile păcii, și reprezentanții tuturor națiunilor europene vor trebui să consulte pe sărbătoritul lumii întregi, pe marele Wilson, și să țină seamă de părerile lui județioase; dela așa de o distanță Wilson are și perspectiva necesară de a rosti opinii obiective, imparțiale.

Politica externă a Statelor-Unite a fost fixată într'un mesagiu celebru al președintelui James Monroe dela 2 Decembrie 1823, mesagiu cunoscut subtitlul de **doctrina lui Monroe**. Nu este, cum s'ar părea, un principiu de drept internațional această faimoasă doctrină, ci un program politic supus evoluției, se desvoaltă între interesele permanente primare și între interesele ulterioare și momentane.

Doctrina lui Monroe a fixat astfel cursul politicii externe a Statelor-Unite: începând dela această dată, 1823, în Lumea nouă nu se mai pot face colonizări nouă și se exclude orice intervenție exercată în numele principiilor politice dominante în Europa; de altă parte Statele-Unite declară, că n'au intenția să se amestece în afacerile Europei și nu se vor atinge de posesiunile coloniale de până aci ale puterilor europene. Cu alte cuvinte putem astfel rezuma această doctrină: America a Americanilor și: Europa a Europeanilor. Anglia considera această doctrină ca „destul de extraordinară”, iar Bismarck ca o „imperinentă internațională”.

Cu timpul însă republica americană a ajuns la o bogăție economică extraordinară. Importatorii de ieri astăzi sunt exportatori nu numai de materii prime ci și de produse manufacturale; debitorii sunt creditori. Americanii au deținuți în toate părțile lumii. De odată cu această expansiune în afară a crescut și interesul și puterea americană. Doctrina lui Monroe trebuia lărgită, întregită. Se iviseră apoi turburările în America latină, iar Statele-Unite nu puteau privi pasive desfășurarea evenimentelor acestora. Evoluția doctrinei s'a manifestat întâi în afacerea coloniilor Cuba, Porto-Rico, Filipinele și Cuba, pe cari le-a cucerit. Iar de pa la 1895 Statele-Unite au participat la clarificarea tuturor chestiunilor mari deorinde. Guvernul Uniunii intervine în Africa, participă la conferențele din Madrid asupra Marocului, din Algeriras, din La Haye, s'a amestecat în afacerile interioare ale Rusiei și a revendicat pentru sine mai ales Pacificul. Caracterul politicii americane l-a definit admirabil fostul președinte Roosevelt prin cuvintele: „ceea ce ne lipsește mai ales nouă, Statelor-Unite, este să înțelegem că noi avem interese în lumea întreagă. Aș vrea ca Americanii să aibă sentimentul, că politica americană este o politică mondială, că noi suntem și vom fi amestecați în toate chestiunile mari”.

Din aceste antecedente se evidențiază clar, că politica americană din decursul războiului mondial n'a fost o ruptură cu trecutul american, n'a fost o desavuare a doctrinei lui Monroe, ci era în logica lucrurilor că față de

evenimentele de importanță cea mai mare pentru rostul lumii întregi Statele-Unite trebuiau să ia atitudine. Și fiindcă republica de peste Ocean este o uniune de state democratice, a căror civilizație este în floare și întrece în concurență Europa în ce privește inovațiile tehnice mai ales, era firesc lucru ca Americanii să se atașeze aceluia cari în războiu s'au pus în slujba intereselor mari de cultură și civilizație, cari au pornit cu arma să elibereze din sclăvie toate neamurile.

Nu se poate ști care ar fi fost soarta omeniunii dacă nu intrau în războiu Statele-Unite. Intreagă lumea era la o răspântie: de învingeau puterile centrale ar fi fost învinsă însăși civilizația omenească pentru lungă vreme. Uniunea însă avea datoria să vadă primejdia și să dea ascultare glasurilor generoase de peste Ocean, cari o chemau necontentit. Să ne amintim numai de rolul celor doi mari bărbați de stat francezi: Clémenceau și Pichon. Cel dintâiu cerea neîntrerupt, în articolele sale pline de vigoare din *L'homme Libre*, ca Uniunea americană, să se atașeze aliaților, altfel soarta războiului n'o poate decide ententa singură. Iar Pichon continua seria sa de articole de fină diplomație în *Le Temps* ca să convingă pe Japonezi că au datoria morală să sară într'ajutorul ententei. Au sosit apoi și unii și alții, Americanii și Japonezii, dar Americanilor le putem mulțumi că războiul s'a terminat cum vedem.

Astăzi nu există bărbat de stat care ar contesta legitimitatea intervenției americane la încheierea păcii generale. Zilele proxime se vor începe preliminarile, cari, probabil, în Januarie se vor și termina. Conferința de pace va avea să desbată mai mult asupra amănuntelor, căci consfătuirile prealabile vor duce la o înțelegere principială asupra tuturor chestiunilor internaționale. America va colabora mult la înălțarea păcii libere, păcii roditoare și binecuvântate de toate neamurile pământului, și mai ales de noi, căci națiunea română are revendicări mari teritoriale. Națiunea română are toată încrederea în ententă și nici umbră de îndoială nu trebuie să aibă nimeni că nu vom fi satisfăcuți, speră mai ales că cuvântul greu la cântar al lui Wilson va fi pentru împlinirea idealului românesc în toată întregimea lui.

Zi de zi

Reflexiuni unui oficer român.

Indignarea și mâhnirea dale, ofiter român, o înțeleg prea bine, cauza nu e însă tocmai așa gravă și ireparabilă cum ți se pare. Da, este o mare greșală, un păcat de-a nu ne cultiva limba maternă în prima linie. Asta ar trebui să fie pentru fiecare Român și Româncă o datorie sfântă. Aceasta datorie este cam neglijată la noi Români din Ungaria, la cei din periferii mai cu seamă, este adevărat. Să-i căutăm însă motivul. Dșoarele pe cari le-ai auzit dta vorbind ungurește românce fiind, poate nu chiar din vina lor proprie sunt mai acasă în limba ungurească.

În toată Ungaria, Transilvania și Bănaț, pentru 3 milioane și jumătate de Români avem patru școli românești cu internate pentru fete. În aceste patru

școli se califică fetele pentru patru clase civile. Nici o școală superioară afară de cele două pedagogii (școală normală) din Lugoj și Gherla. Atât. Nici un liceu, nici o școală comercială, universitate, nici o carieră profesională deschisă în sânul neamului nostru pentru femei. Toate carierele, fie de orice bransă — școală înaltă ori meserie — a trebuit urmată la străini.

Iată Dle oficer greșala!

Abia sunt treizeci de ani de când avem școli civile pentru fete. Mamele noastre n'au știut ce-i vorba românească din școală. În aceste trei decenii din urmă, pe rând, după cum s'a putut, s'au deschis aceste școli cu internate, din jertfe și dăruiri. Cele dintâi profesoare ale acestor școli (mai cu seamă a celor două din periferii — Arad și Beiuș —) știu spune câte procente ale elevelor nu stiau românește când au venit în clasa întâi și după patru ani din școală cu lacrimi în ochi mulțumeau de învățăturile românești, de cartea românească învățată în școală. Toate au ieșit românce cu trup și suflet, mame și femei vrednice ale neamului românesc.

Spiritul timpului a pătruns și la noi. Mișcarea feminină care a luat proporții uriașe în anii din urmă a pătruns și la noi cu adierea ei de nădejdi pentru viitor. Aproape toate carierele s'au deschis și femeilor din Ungaria. Unde, în cari școli românești să învețe femeia română dela noi? Dela liceu începând până la teza de doctorat, tot studiul ei a fost în limba ungară. Tot așa altă carieră, de funcționară de bancă, medic, farmacistă, dentistă, meseriașă ori carieră industrială, toată învățătura a trebuit să și-o facă în școală ungară. Astfel, o mare majoritate a părinților, având chiar dorința să-și dea fetele în școală românească, n'o puteau face, gândindu-se la viitorul lor, și greutatea cari le-ar întâmpina cu cât mai târziu trec în școala ungurească.

E adevărat însă, că toate dificultățile acestea impuse de împrejurările vitrege nu sunt piedecă de-a ne cultiva limba maternă. Românele noastre sunt imbibate de cultura școlii străine, ceea ce ar trebui însă să le dea un îndemn și mai mare pentru a vorbi în limbă românească perfectă. Să vorbească ori cât de multe alte limbi, să nu uite însă de sfânta datorință ce-o avem pentru a noastră pe care ne-am păstrat-o față de toate puvoalele străinilor ce ne-au amenințat veacuri de-a rândul.

Cu ajutorul lui Dumnezeu, peste câțiva ani și cultura femeii române din Ungaria va fi mai românească decât astăzi, la ceea ce vor contribui în prima linie școlile românești. Este mediul străin în care au avut nenorocul să învețe carte și pentru aceea, Dle oficer român, fii te rog mai tolerant și nu pretinde numai decât desmostenirea lor din sânul neamului românesc. Gândește-te că sunt mulți ofițeri nu totdeauna noi purtăm vina, ci împrejurările riei lor în mediu străin, cari însă împotriva acestei educații străine de interesul neamului nostru, când a cerut momentul toți au fost una și-ar fi gata în orice clipă li s'ar cere, să-și verse sângele pentru cauza noastră sfântă.

Suntem atât de puțini și avem atâta trebuință unii de alții, încât trebuie să iertăm greșeli pentru cari nu totdeauna noi purtăm vina, ci împrejurările în cari am fost necesități să trăim. Sunt sigură că și doarele pe cari le-ai auzit vorbind ungurește purtând tricolorul nostru românesc, vor fi mame bune și vor da neamului nostru o generație mândră și desigur mai fericită decât a noastră, putând trăi și crește în libertate deplină.

Tulia Bogdan.

Misiune franco-română în Arad.

Ieri la orele 5 după amiază a sosit în gara Arad un tren special dela București cu o misiune franco-română constatătoare din doi ofițeri francezi, colonelul Landrot, maiorul Bulard, maiorul din armata română Dimitrescu, însoțiți de expertul tehnic Inginerul Octavian Pop și șeful de gară din București Udrea Soarice. La gară au fost întâmpinați de consiliul național român comitatens al Aradului, bineventându-i v. președintele dr. Iustin Marșieu, în numele rezortului de război a vorbit d. dr. Gh. Crișan, iar în numele gardei naționale d. vicecolonel Miron Serb.

La gară a fost strâns și numeros public românesc.

Misiunea franco-română a fost condusă de două automobile ale gardei naționale române oteul Crucea Albă unde li s'au pregătit din partea noastră locuințe. Lumea românească din oraș a alergat să facă societate distinșilor noștri oaspeți. Sala cea mare a ospătării a fost plină de public

românesc pe timpul dînelui dat în onoarea oaspeților, făcând cea mai bună impresie asupra dînelșilor. Colonelul Landrot în timpul mesei și-a exprimat mulțumita față de atenția deosebită. Taraful de lăutari de aici întâioară a intonat imnul nostru național Deșteaptă-te Române, și numeroase cântece de joc și doine, de când cu războiul, nepermițând Ungurii să-i tulbure melodia românească. Acum au fost desrobite și coardele violinei...

S'a adunat multă lume curioasă să vadă pe întâii reprezentanți ai ententei cari străbat linia București—Arad. Ziariștii unguri pândiau și ei să prindă informații despre caracterul acestei vizite.

Colonelul Landrot a binevoit să acorde o întâlnire unui membru al redacției noastre, cu care s'a întreținut foarte familiar. Dânsul a lămurit, că misiunea franco-română va constata randamentul căii ferate București—Brașov—Arad—Budapesta—Viena—Paris pentru a se poată da informații câte trenuri se pot pune în circulație pe linia aceasta pentru repatrierea prizonierilor, pentru alimentare; lucrările misiunii sunt în concordanță cu stipulațiunile armistițiului...

După informațiile ce le avem, misiunea franco-română face studii la fața locului pentru transportul de trenuri speciale, pentru constatarea materialului combustibil pe liniile București—Brașov—Teiuș—Arad—Budapesta, București—Vâlciorova—Arad—Budapesta, și Belgrad—Arad—Budapesta. Intenția este ca să se facă o legătură directă între București, Balcani și țările apusene prin fosta Europa centrală.

Despre lucrările misiunii aflăm din sursă sigură că la fiecare gară mai principală au fost avertizați toți șefii de gară să nu-și părăsească postul, să nu se transporte materialul rulant, vagoane, cărbuni, etc. Din Sibiu ni se trimite știrea telegrafică de interes, că misiunea franco-română se va pune în legătură cu guvernul peștan ca pentru Sibiu și Brașov să predece vagoane și mașini de tren.

Tot așeză a sosit la Arad o misiune franco-română cu tren special dela Vâlciorova din care fac parte căpitanul francez Burlat, maiorul român Potopeanu, având ca atașati tehnici pe inspectorul principal Otulescu și controlorul căilor ferate române Mihail Paulescu. Ambele misiuni lucrează mână în mână.

Mayorul Bulard s'a atașat numai pe drum misiunii franco-române, dânsul având să facă parte dintr-o comisiune mai mare care are însărcinarea ca pe linia Arad—Budapesta să desarmeze pe Nemții lui Mackensen în retragere și să-i înteneze.

Din surse vrednice de crezământ aflăm că ofițerii aceștia mai au și alte misiuni diplomatice și politice, cari azi nu pot fi date publicității.

Tot astăzi aflăm că generalul Berthelot, comandantul armatelor dunărene din Orient ale aliaților, care se distinge prin pronunțatele sale simpatii pentru neamul românesc, este hotărât să facă o călătorie la Sibiu și Arad.

Am stat mai mult timp de vorbă cu membrii misiunii acesteia și toți mi-au povestit cu clan însuflețirea Românilor din Ardeal și onorurile ce li s'au făcut pe drum. Colonelul Landrot s'a exprimat:

— Până la Arad am venit într'un marș triumfal...

D. maior Bulard a fost entuziasmat de primirea caldă făcută în Arad de publicul românesc. Li plac mult cântecele românești și mi constata cu multă satisfacție căte afinități lingvistice găsește în articolul *Franța Orientului* din *Românul* între limba franceză și românească.

Mayorul român Dimitrescu mi-a făcut următoarele reflexii:

— Suntem încântați de primirea spontană ce ne-au făcut-o Românil din Ardeal. D. colonel Landrot a fost de mai multe ori aproape emoționat. La Brașov în gară deodată ne-am trezit încunjuțați de gardiști români, cari și-au făcut loc printre public, vre-o 30 flăcăi, și cu toții ne simțiam ca acasă... ne-au petrecut la otel și ne-au făcut gardă în tot timpul nopții. În Brașov am căutat pe părintele Saftu și am surprins C. N. R. tocmai în sedință. După terminarea misiunii dîni din C. N. R. ne-au petrecut până la trăsura. În Sibiu ne-a primit garda națională română de vre-o 150 flăcăi, ne-a dat onorul și comandantul gărzi, un maior, a făcut raportul dlui Colonel; un domn tânăr (dr. I. Broșu?) a roștit o cuvântare în franțuzește la care a răspuns d. Landrot foarte mișcat de manifestația de prietenie, mulțumind în numele Franței și ar-

matel franceze. — La toate gările gărziile naționale române erau pe peron și dedeau onorurile, d. colonel Landrot se cobora și mulțumia pentru ținuta ireproșabilă a țupei. — La Blaj ne-a salutată episcopul dr. Radu, la care am ospitat. Episcopul Radu vorbește fluent franțuzește și ne-a cucerit cu verva și conversația sa spirituală. — La Alba-Iulia onorurile ni le-a dat garda națională română condusă de un căpitan.

— Intr'adevăr, incheie d. maior Dimitrescu, până aici am venit într'un marș triumfal — zisa dlui colonel...

Misiunea franco-română sosită ieri seara la orele 5 pleacă mâine mai departe la Budapesta. Cealaltă misiune venită dela Vâlciorova se înapoiază mâine la București.

Avem știrea sigură că generalii Berthelot și d'Esperey vor fi anunțați despre maltratarile și atitudinea Sârbilor față de poporul nostru din Banat. Consiliul dirigent lucrează în acest senz, iar misiunea franco-română încă este informată amănunțit despre stările de aici.

Putem constata cu bucurie că Franța și întreaga ententa cultivă cele mai bune raporturi cu neamul românesc de pretutindeni. Colonelul Landrot, într'un moment de însuflețire s'a exprimat că populația românească din Ardeal dă dovezi de o mai vie conștiință națională decât chiar Românii din regat...

Sășii și România-Mare.

Schaessburger Zeitung, ziar săsesc în Sighișoana, în numărul său din 30 Noembrie, publică articolul scriitorului *Fabritius* „An der Schwelle Grossromaeniens” (În pragul României-mari). — un articol plin de simpatie față de aspirațiile juste ale Românilor. — După ce însă nedreptățile, pe cari factorii competenți le-au croit fără încetare și intenționat națiunilor nemaghiare din fosta Ungarie, nedreptăți de cari au avut parte și poporul săsesc, — continuă:

Ungaria, istorica Ungaria cum o știam înainte cu jumii de zile, azi nu mai este. Din 63 de comitate mai are numai 8, cu capitala Budapesta. Nouăsprezece au luat Ceho-Slovacii, trei le-au ocupat Sâmbia, patru compet Ucrainilor, trei își caută scăparea la Austria-nemțească. *Douăzecișase de comitate vor fi incorporate mâine la regatul României.* Rămân Ungaria un trunchi fără membre, „fără fier, fără cărbuni, fără lemne, fără pietri, fără mare”...

Mâne, Dumineca de întâiu Decembrie. Mâne o sută de mii de Români, reprezentanții tuturor teritoriilor locuite de Români, vor umplea valea Murășului la Alba-Iulia. Sedul principelui ardelean, vechia Alba-Carolina va fi mărturia celei mai sublime înălțări a unui popor plin de viață, trezit la libertate. Români își descoper înaintea judecării istorice ranele, cari nu s'au putut niciodată vindeca și în prevederea înțeleaptă, că trebuie să-și asigure pentru vecie dreptul neamului lor — tot atât de sfânt și de inviolabil ca și dreptul la credință —, se rup de Ungaria. *A'dealul, întreg întinsul până la Tisa și Dunăre aparțin de mâine încolo imperiului românesc.* Pe pământul clasic al cetății lui Traian, Apulum, unde își ridicase odinioară altare de jertfă a treisprezece legiune gemină romană, pe piața unde au sângerat eroii libertății Horia, Cloșca și Crișan, acolo va vesti națiunea română suveranitatea sa. Vor intra în cetate prin poarta Carol, pe sub statua de piatră a împăratului acestuia. Biroul Constituantei își va plini misiunea în sala, solid zidită, a palatului ofițerilor. Defilarea spre câmpul libertății se va face ore întregi prin poarta lui Mihail Vodă Viteazul, pe lângă catedrală, — mormântul Huniadestilor —, în nemijlocita apropiere a reședinței episcopului maghiar Mailáth, cândva, ani de-arândul, reședința metropolitului român. În această zi de Duminecă însă vor vesti libertatea în toată țara, două ore de-a rândul, clopotele, iar unde nu sunt clopote, toaca. *Mâne se întâmplă visul unui puternic viitor, a unei mări naționale, a unirii tuturor Românilor, până unde numai stăpânește limba românească, într'o patrie unitară.*

Presa românească despre Alba-Iulia.

— Spicuirii. —

Drapelul.

În prezența delegaților tuturor provinciilor locuite de Români ai Basarabiei, Bucovinei și ai liberului regat român a dispus, Duminică de sine liberă și independentă națiunea română din Ardeal, Banat și părțile ungurene, proclamând unirea politică într'un singur stat sub sceptrul dinastiei naționale, reprezentată astăzi prin regele Ferdinand I.

...Am înviat! Suntem și vom fi. De aici înainte este depus prezentul și viitorul în mâinile noastre. Ne vom ocărâmi prin noi înșine și singuri vom decide destinele noastre.

...N'avem numai să săltăm de bucurie și să admirăm ziua mare a renașterii, ci să ne dăm și seama de toate acelea mari datorințe ce ne revin în urma acestei renașteri. De aici înainte faptele noastre vor grăi mai elocvent decât orice vorbă și nici nu se vor mai lăsa întunecate prin nici o vorbă, faptele noastre ne vor arăta lumii vrednicia sau nevrednicia noastră.

Faptele noastre vor avea să dovedească dacă a reușit din focul suferințelor seculare, să se lămurească aurul curat al civilizațiunii latine, care dela început ne-a destinat de sentinela sa aici la porțile Orientului....

Unirea.

Mandatarii neamului românesc din Transilvania și Ungaria, delegații Bucovinei, Basarabiei, expatriații noștri, toți au izbucnit în nesfârșite urale, când au văzut cu ochii „vizul neîmplinit” al atâtor milioane, pe cari destinul tiran i-a împrăștiat la cele patru vânturi, ridicând granite volnice între frații de un sânge și de-o lege.

Toată clădirea artificială, sprijinită pe minciună și baionetele jandarmilor s'au năruit, ca un castel din poveste.

Legea fierii a biruit asupra brutalității, civilizația a reușit să-și pună genuchele, pe pieptul hidrei feudale-militariste.

De-acum cărarea noastră e hotărâtă și nu mai e putere pe lume, care să ne poată abate de la ea.

Vom merge pe drumul nostru; vom pune umăr la umăr, și vom așeza fiecare câte-o cărămidă la grandioasa clădire a României mari, pentru care lucrul nepoții și strănepoții ne vor înecurvănta și în morminte.

Toate micile desbinări și certuri să amuțescă. Suntem încă numai la începutul minunatei povești, și înainte încă multă și frumoasă mai este....

Să ne iubim ca frații și să nu urim nici pe ceie ne-au împilat până acum, căci și ei au contribuit — indirect și involuntar — la sărbătoarea de acum, când au mesocotit etern — adevăratele cuvinte ale scripturei: „Ce a împreunat Dumnezeu, omul să nu despartă!”

Al. Ciura.
Gazeta Poporului.

Strălucita sărbătoare din Alba-Iulia a adus pe seama poporului românesc din Ardeal, Banat și Tara-ungurească mult așteptatul curvânt de mântuire. Cum nizuiește cerbul înseșos spre izvorul de apă receritoare, așa a alergat poporul numeros, râvnind să asculte hotărârea cea mare dela Belgrad. Văzduhurile și apele, cu puterile lor, n'au fost în stare să-oprească năvala unei așa de mari mulțimi de oameni, cum nu s'a mai pomenit la noi, nici-odată. Într'un gând și un suflet, și-a croit astfel, națiunea română un drum nou și un văgăș mai larg pentru viața sa.

Fiecare dintre noi simțea, că poartă în piept nădeidea moștenită dela moșii și strămoșii săi și că în graul limpede al cuvântătorilor se cuprind de evanghelia cea nouă a poporului românesc.

De-acum nu mai sunt hotare între noi. De-acum nu ne mai desparte nici munți înalți, nici apele largi. Muntenia, Moldova, cu Basarabia și Bucovina și-au câștigat din nou pe frații răpiți. Fiecare din aceste țărișoare era un mărgăritar scump pe coroana română. Dar când ele se adună la clădit, înfrățindu-se cu mândrul Ardeal, pistruiul Bănat și frumosul Maramurăș vor da peatra nestemată, care va rămânea, în veci, o podoaibă a lumii.

Dela frații noștri Sârbi.

Fraternizare sârbo-maghiară?

Incepem cu acest titlu, ce și nouă ni se pare curios. Ne silește la aceasta faptul, că gazetele maghiare — cel puțin așa transpiră din ele — prea ar vrea s'ajungă înfrățirea aceasta, din care un fragment mititel să fi avut loc și aici, în Arad.

Dar, ca să nu putem fi învinuiți de preocupare, lăsăm pe înșiși frații sârbi să grăiască.

Ziarul sârbesc „Srpski List” din Neoplanta, zis sârbește Novi-sad, scrie într'un număr mai recent următoarele:

Guvernul maghiar nu poate cuprinde încă starea în care a ajuns Ungaria. Ei cred, că-i de ajuns dacă și-au prefăcut țara în republică. Prin aceasta văd dânsii salvată integritatea ei. Nu s'au mărginit numai să protesteze împotriva alianței Cehilor cu Slovaci, ci se plâng și de intrarea armatei sârbe.

Armata sârbă n'a venit pentruca cu puterea ei să ajute Ungurilor la asuprire, ci ca să elibereze popoarele. Poporul eliberat vrea să-și vadă ocrotită dreptatea sa. Armata sârbă nu poate suferi jandarmii și poliția, cari s'au purtat neprietenește cu poporul și încercau să-i pună piedeci la fiecare pas.

În primul rând interesul poporului trebuie menajat; deci armata noastră nu poate suferi piedecile dușmănoase.

Nu ne putem învoi să fie duse de aici alimentele și cărbunii din Pécs și din Bănat, pentru țara lor.

În primul rând trebuie satisfăcute lipsurile poporului de aici. De ce să jăfuiască și ținuturile noastre? Jăfuit-au Sârbia până în suflet! Luat-au mai mult decât ce au putut duce, risipind pe cale ce nu li-a trebuit. Și încă ei mai cutează să protesteze? Oare există mai mare siluire decât ceea ce au săvârșit ei în Sârbia? Imbulzitu-s'au cu limba lor; introdusu-si-au legile pentru dreptatea lor; incubatu-s'au la conduceri; internat-au și omorât-au oamenii; răpit-au, avutul privat — și câte să mai înșirăm? Și încă ei se plâng și se jelulesc, că băile de cărbuni și fer din Pécs și Bănat stau sub sceptrul armatei sârbe? Strigă, că dacă nu vor primi cărbuni și alimente dela noi, Ungaria e în pericol. Când au jefuit Sârbia, nu s'au întrebat: putea-va oare trăi Sârbia? Acum sunt năcăjiți, că nu pot jefui Voivodina noastră (? Nota Red.)

Stăpânirea ungurească n'are jalbe adevărate. În ținuturile aceste n'au Ungurii nici un drept. S'au imbulzit numai, cu stăpânirea lor. Voivodina noastră au desființat-o, fără învoirea poporului. Intrat-au de slugoi la Viena, numai ca să capete pământul nostru. Căpătatu-l'au, dar nu după dreptate, ci prin siluire..

Așa scrie gazeta sârbească.

Ar fi nefirească, și chiar de neînțeles, o înfrățire sârbo-maghiară, acum când poporul sârbesc ajunge la gloria visată, și la care are și drept, în parte, și pe ruinele statului „unitar național maghiar” milenar, uzurpat de Unguri în paguba tuturor celorlalte popoare conlocuitoare!

Ce-i cu „Voivodina” sârbească?

Ni-o spune, mai departe, tot aceeaș gazetă sârbească, în chipul următor:

Poporul sârbesc n'a recunoscut faptul desființării Voivodinei, și la fiecare prilej a protestat împotriva acelei desființări.

Ungurii au primit Voivodina numai pe baza înțelegerii cu Austria. Înțelegerea aceasta ei au nimicit-o, dar au vrut să-și țină pentru sine tot ceea ce au avut mai înainte de înțelegere. Precum ei prin căderea Habsburgilor au ajuns să-și proclame independența, întocmai astfel și-a rupt și Voivodina zalele vieneze și peșane. S'a reînființat și va decide singură asupra sortii sale. Politicianii peșani n'au dreptul să vorbească în numele Voivodinei, nici n'au avut v'odată dreptul acesta. Cu căderea Habsburgilor s'a prăbușit și stăpânirea lor silnică peste Baranya și Voivodina.

Silnicia s'a prăbușit — Voivodina a înviat. Voivodina eliberată va vorbi în adunarea sa poporală și va striga domnilor din Peșta: Nu vă imbrânciți! Suntem mulțumiți cu armata sârbească, pentrucă în tot locul a făcut ordine. Cei ce până aci s'au îndopat numai, plece dacă nu le convine. Poporul sârbesc din Voivodina și Baranya, pe baza dreptului de liberă dispoziție, va lua puterea în mâna sa.

Acesta e fapt împlinit, în contra căruia domni din Peșta nu pot face nimic. De ordine și pace ne îngrijim noi. Ordinațiunile și ocrotirea lor ar produce disordine și anarhie. De aceea le trimitem

vorbă, că nimeni nu așteaptă dela ei nici o răspundere pentru întâmplările din ținuturile noastre. Ei sunt aceia, cari se imbulzesc, azi însă n'avem lipsă de ei.

Așa grăește gazeta sârbească.

Să ni se deie și nouă voie la câteva cuvinte, ce le avem de zis.

Voivodina de odinioară se întindea peste cele trei comitate bănățene: Caraș-Severin, Timiș și Torontal. Vreau doară frații Sârbi să reinvie Voivodina pe întreg teritoriul banatic?

Noi așa știm, că Voivodina a constituit o organizație, ce se întemeiase pe privilegiile împărătești, și nu pe raportul de preponderanță numerică, ce li-a lipsit și le lipsește fraților sârbi în Bănat, vreau doară frații sârbi să reinvie din a lor parte lumea veche de nedreptate întemeiată pe privilegiile de odinioară?

Noi așa știm, că statul ungar constituit și el o mie de ani pe privilegiile de cari au uzat Ungurii, s'a surpat din temelii, spre a face loc dreptății largi pentru toate popoarele. Nu vrem să credem, că frații Sârbi vor să adopte, de dragul unei tradiții apuse — a Voivodinei de odinioară — și spre a se instăpâni în Bănat, niște principii, cari sunt de-a dreptul cea mai pregnantă negație a temeliiilor Sârbiei-Mari, căreia din tot sufletul nostru îi dorim glorie neapasă, dar cerând și pentru noi Români aceea, la ce avem drept imprescriptibil pe teritoriul fetei Voivodine sârbești.

H+C.

Banditisme săcuiești.

Dela corespondentul nostru special primim următoarele:

Cluj, 7 Dec. 1918.

Cam prin 1 Dec. a început revărsarea Săcuilor (contingentele chemate acum sub arme și gardele lor naționale) pe străzile Clujului. Sunt bande fără disciplină. Umblă cu pușca în spate. Au cartușe la ei. Toată ziua și noaptea cântă-urle pe stradă, descălcând pușca din când în când. Cu fiecare tron scocesc noul cete. Sunt cam 3000 de „soldați” de aceștia. Când a sosit întâiul transport Apáthy i-a primit cu o vorbire agitatoare.

Purtarea lor era dela început dușmănoasă Românilor de aci. Miercuri în 4 Dec. au trecut la fapte. Unde vedeau tricolor românesc pe chipiu, începeau să sbiere:

„Spintecăm pe Valahi! Dați-le în cap! Stărpim puturoșii ăștia!” — La trei soldați români le-au rupt tricolorul și i-au bătut. La biserica gr. cat. se făcea tocmai sfîntirea unui steag. Soldații săcuți au asediat biserica, au vârit țevi de pușcă pe ușă, amenințând pe stegar. După ce au fost incuiate ușile bisericii, dădeau cu patul puștii și cu pumnii, înjurau, amenințau. Femeile plâneau în biserică. Abia după trei ceasuri au putut fi eliberați Români.

— Noaptea târziu, căte miezul nopții, o ceată de vre-o 30 însi, cu două mitraliere s'a postat în fața băncii „Economul”, unde e sediul Consiliului Național Român. Ceata urla să se ia de pe clădire steagul românesc. Postul nostru n'a cedat. Mulțimea s'a împrăștiat numai cu anevoie. — Advocatul dr. Augustin Pordea a fost urmărit — împreună cu fratele său — și izulțat până acasă, unde bandiții au dat salvă înainte ferestrii lor. Advocatul dr. A. Blaga a fost asemenea izulțat de o ceată, cu strigăte: „hem sânge de Valah!” — Cazuri de acestea sunt nenumărate.

Comitetul național român și comanda legiunei române au ridicat protest energic atât la sfatul național maghiar, cât și la comanda maghiară. Aci s'a spus însă că n'au putere de a-și ținea în frâu feciorii.

Fapt e însă, că Săcuții — civili și militari — (în conventicole peste conventicole, la cari prezidează ofițeri înalți și profesori de universitate (Szadeczky et comp.) Se rostesc cuvântări fanatice la aceste conventicole. Un ofițer bunăoară sfătuita pe „soldați” să arunce în aer „Economul” și să isgonească sau ucidă pe toți Români din Cluj. Se formează companii cu devize barbare pe chipiu.

Joi seara venise un colonel maghiar la C. N. R. să „pertracteze” în interesul „siguranței” publice și personale. După ce a fost informat despre cele din urmă mișcări, președintele nostru, dr. Emil Hătiegan, a luat cuvântul și a spus scuf și îndesat:

„Când am fost mal puternici, v'am apărat noi pe Dv. Acuma dv. sunteți stăpânii situației în Cluj, va să zică dv. sunteți datori să ne apărați! Vă facem

responsabili pentru orice neplăcere ce va ajunge pe Români! E treaba dvoastră să alegeți mijloacele, cum să se facă apărea. Am gătat.”

Colonelul a plecat ca opărit, dar de atunci par'că e mai mult liniște pe străzi.

Aceleași bande (vestitul regiment 82 care a jefuit Sibiuul) a atacat, din tren, gar'da noastră dela gara Huedin. A tras cu mitraliere — fără somație și fără motiv — asupra gardei noastre, omorând vre-o 5—6 și rănind aproape pe toți. Numărul morților nu e cunoscut, fiindcă Săcuiul l-au luat în trenul lor, care a plecat mai departe. Se pare că atacul mișelesc a fost pus la cale înainte, în deplină înțelegere cu Maghiarii din Huedin. Comandantul gardei din Huedin face tocmai raport.

Sever. Dan.

ORGANIZAREA ROMÂNILOR.

Giula.

În 11/24 Noembrie a. c. s'a constituit în adunarea Românilor din Giula Consiliul Național Român pentru orașul Giula. Președinte a fost ales avocatul din loc Dr. Miliu Marcuș, vicepreședinte: preoț Alexandru Popoviciu și Dr. Ștefan Muntean și învățătorul Emanuil Ardelean, iar secretari: învățătorii Teodor Mariș și Ioan Barbulescu. Consiliul e compus din 28 membrii. După constituire atât membrii consiliului cât și întreaga adunare au jurat steagului național și pentru unitatea națiunii române. Jurământul l-a luat preotul Dr. Ștefan Muntean, îmbrăcat în ornate și cu crucea'n mână. Actul s'a sfârșit cu cântarea imnului național „Deșteaptă-te Române!”

După vorbirea avocatului Dr. M. Marcuș despre însemnătatea zilelor istorice, în cari trăim și a preotului dr. Ștefan Muntean despre desrobirea sufletească și însemnătatea sfântă a jurământului făcut, s'a trimis o adresă de aderență Consiliului Național Român central în Arad.

Raportor.

Groșii și Bulza din Bănat.

În 29 Nov. a. c. în comunele Groș și Bulza s'a făcut — după chemarea sf. Duh — jurământ cu întreg poporul pentru marea sfat al națiunii române. După acest mărit act s'a înființat Consiliul Național Român în Groș sub conducerea părintelui Bucur, iar în Bulza cu părintele Simeonia în frunte. Garda Națională Română a organizat-o în ambele comune sublocotenentul Ioachim Marta.

Subl. Marta.

Situația financiară.

Războiul n'a costat numai jertfele a câtorva milioane de suflete ci și câteva sute de miliarde coroane în bani. Războiul s'a dovedit, că a fost o afacere rea și pentru învinși și pentru învingători. Sguduirea financiară abia după câțiva ani o vom repara. Ne lipsește munca sânguincioasă, încordarea tuturor puterilor neamului și o crutare exemplară. Dacă tot Români, fie țărani, fie domni își va face datoria, constit. atunci în câțiva ani poate să ne scăpăm de griji și nevoi.

Muncă și crutare!

Asta să ne fie deviza și atunci viitor de aur va avea națiunea. Pentru noi e mare rușine când prindem vești, că poporul nu ară, nu samână, căci și-a strins pe fundul lăzei câteva hârtii de o mie. — Situația financiară nu s'a lămurit încă nici la noi nici în apus. Cheltuielile războiului, împrumuturile de stat, împrumuturile în Germania și Sviteră, cheltuielile gardelor, tot atâtea semne ale întrebării. Cum se vor plăti? Fostul stat maghiar are 34 miliarde coroane datorie. Din sumulita asta mărisoară, 16 miliarde face împrumutul de stat făcut în 7 rânduri. Banca Austro-Ungară are pretensiune de 10 miliarde, iar restul îl datează fostul stat altor bănci private aici și în Germania. Din datoria de 34 miliarde, 28 miliarde zace în bancnote, bonuri de cassă și împrumut de stat. Așadar partea mare a datoriei este deja împărțită la cetățeni. Urmează numai ca statul să licvideze datoria printr'o formă oarecare; fie prin devalvație, fie prin o dare de avere mare.

Vom vedea!

INFORMAȚIUNI.

Trupele române în Bistrița. Despre intrarea armatei române în Bistrița ni-se scriu următoarele cu datul de 2 Dec.: De ieri suntem sub stăpânire românească. Armatei române i s'a făcut o primire entuziastă cum n'au mai văzut plăsurile noastre. Entuziasmul și bucuria orașului întreg este de nedescris.

Bănățenii fără ziare. Ne vine știria pozitivă că cenzura sârbească e atât de liberală și binevoitoare, încât îi lasă pe frații noștri dela Murăș spre sud pân' la Dunăre fără de ziare și cărți. Orice ziar ar sosi și de oriunde, este ars în birourile cenzurii sârbești.

Cum ne iubesc Maghiarii. Cinci membri din Consiliul național comitatens al Românilor au cerut dela comisarul guvernial d. Varjassy, ca steagul românesc să fie arborat pe casa comitatensă. Natural a trebuit să se implinească cererea aceasta. De astăzi mândrul nostru tricolor fâlfăie superb pe casa comitatului. Dar arborarea steagului nu s'a întâmplat fără incident. Anume la casa comitatului nu s'a angajat nimeni, ca să arboreze steagul nostru. Aceeași ținută dușmănească s'a arătat și în oficiul subprefectului. Însfârșit s'a cerut intervenția căpitanului de poliție din Arad, care a trimis trei servitori, cari au arborat steagul românesc.

Întâmplarea aceasta e o nouă dovadă cât de mult ne iubesc Maghiarii, sunt zadarnice multele declamări despre dragostea maghiară față de națiunile nemaghiare. Ieri nu ne-au iubit, nu ne iubesc nici astăzi. Cine urește tricolorul român, urește și neamul românesc.

Alba-Iulia, capitala Ardealului. Ni se trimit rândurile dela vale, cari exprimă următoarea părere individuală:

Una dintre frământările noastre epocale de astăzi e și stabilirea noiei capitale a Ardealului. Mulți sunt de părerea, că nici unul din orașele noastre ardelenesti nu corespunde mai bine, decât Alba-Iulia. Atât din considerațiile de ordin economic-național, — situat lângă Murăș, la poalele munților apuseni ai Motilor, provăzută cu cetate, — cât și din punct de vedere istoric, nimeni nu va putea contesta îndreptățirea acestui oraș de a fi viitoarea capitală a Ardealului, a treia capitală a României Mari.

Cum se menține ordinea în Arad. Un prieten al redacției ne atrage atențiunea asupra siguranței ce oferă gardele maghiare în Arad. Atentatele împotriva tricolorului român sunt la ordinea zilei. Ele se îndreaptă mai cu seamă împotriva dsoarelor române, probabil pentru că ele nu se pot apăra împotriva barbarilor. Mai caracteristic pentru stările din Arad sunt scenele ce se petrec noaptea. Alaltăieri seara pe la orele 10 pe strada Francisc Deac, pușcături și strigăte sălbătice au alarmat pe cei ce grăbiau către casă.

„Dă-i în cap”, „pușcă-l pe gardistul moț” se auziau în întunecime și pușcături secundau aceste strigăte. O trăsură trece în fuga calului pe stradă. Se aud injurături la adresa Românilor și împușcăturile se îndreaptă spre ea. Neînfrânții probabil credeau, că se găsește vre-un Român în trăsură.

Probabil toate aceste sunt izbucniri ale bucuriei, trezite de știria că armata română nu va veni și la Arad.

Sârbi se vor opune cu armele armatei române? Lugoser Zeitung scrie: Comandantul sârb din Orșova a desarmat gardele naționale române din Meladria și împrejurime pe motivul că ar agita, iar conductorilor, chemându-i la el și-a pus în vedere că-i va deține ca ostatici, în caz dacă agitațiunile n'ar înceta. Sârbi au ocupat Orșova în 16 Noembrie și au luat hotărârea ca unei eventuale încercări a trupelor române de a pătrunde în Bănat se vor opune cu armele. Pentru a preveni orice eventualitate, Sârbi au ocupat Vodice, Adakaleh, Vencioarova, Turnul-Sevtrin, arborând în aceste orașe tricolorul sârbeșc.

Wilhelm a încercat să se sinucidă. Împăratul de odinioară, Wilhelm, — care poartă vina cea mai mare la izbucnirea războiului — a încercat să pună capăt veștii sale. Dar mâna fostului împărat a tremurat de data aceasta și glontecele a nimerit pe unul din suita lui, care voia să împiedecă fapta aceasta, Wilhelm e zdrobit, întreagă suita și-a trimis-o în Germania.

Ocuparea Vienei a întârziat până acum de teama Germanilor lui Mackensen. După ce însă armata lui Mackensen va fi internată pe pusta Ungariei, în zilele cele mai apropiate ententa va ocupa Viena.

Școala silvanistică și montanică din Semit la Mișcolț. Sfatul ministrilor maghiari a hotărât, ca școala super. de silvicultură și montanică să se strămute de pe teritoriul slovac, din Semit, la Miskolc. Motivul: situația politică recentă.

O scenă hazlie. Români din Arad au aranjat ieri seară cină comună, la restaurantul Crucea-Albă, în onoarea comisiei militare franceze, din care face parte și maiorul român Dimitrescu. Când au intrat în restaurant, muzica a intonat imnul francez, Marseillaise.

La o mesecioară vecină, chiar îndărătul locului din fruntea mesii, unde avea să sadă colonelul francez Landorf, cina un ofițer prusiac. Auzind imnul francez și zărind pe colonel, a roșit ca racul, s'a repezit la cuier și, luându-și mantaua, chipiul și baioneta în mână, a tulit-o prin cafenea, încât cheșnerul l-a ajuns numai la ușa să-i ceară plata.

În cales timp, trei ofițeri bavarezi, cari se aflau în sală, și-au consumat în liniște cina.

Velika Sârbia. Sub acest titlu a apărut în editura Românului o mică broșură, în care autorul (R. S. Molin) ne dă informații importante și date statistice privitor la tendințele sârbești.

Se poate comanda dela Librăria „Concordia” Arad str. Deak Ferenc nr. 39. — Prețul broșurei e 50 fileri.

Informații economice.

Ministrul de comerț al fostei Ungarii a ordonat împărțirea petrolului pentru comitate. Și anume: 400—800 mm. petrol și lumină dela 40—80 măji pentru fiecare comitat.

Situația economiei la țară. Ministrul de agricultură din Budapesta anunță: Tarinele sunt tot așa de sămănate ca și anul trecut, în deosebi pe sesul Ungariei la Unguri. Români mai puțin au sămănat. Arătura de toamnă însă e slabă. Ministrul se va mizui întru ajutorarea țăranilor întrucât va împărți la plugari cai dela miliție. Iar pân' la primăvară va împărți și instrumentele cari au fost în posesiunea armatei.

Prețul cucuruzului. Din 1 Dec. pretul cucuruzului a fost fixat la 110 cor. maja, după, și 60 cor cucuruzul boabă. — Recolta cucuruzului din anul acesta este mai slabă cu două milioane măji metrice ca cea din anul trecut, așa că numai cu ieftinare mare vom scăpa pân' la vară.

Prețul vinului. În Ungaria vinea a dat o recoltă de 25—30 hectolitri la juger, iar vinul nou este plătit cu 200—300 cor. hectolitru. Gradul alcoolic este de 15—17 maligane. În Bănat și părțile mureșene rodul a fost mai bun și decât anul trecut, în schimb însă știindu-se de ocupațiune preturile au scăzut la 400 cor. hectolitru.

SERVICIUL NOSTRU TELEGRAFIC.

Sibiu. — Regele Ferdinand, regina Maria și președintele Academiei române au înmănat prin curier special autograme Consiliului dirigent din Sibiu mulțumind pentru omagiile trimise cu ocazia proclamării României mari în Adunarea dela Alba-Iulia.

Sibiu. — Consiliul național român din Cluj a avertizat consiliul național maghiar de acolo, că dacă Maghiarii nu vor înceta cu bașbuzucismele nu li-se va garanta siguranța persoanei și averii lor în timpul apropiat.

Sibiu. — Consiliul dirigent a întemeiat agenția telegrafică românească „Dacia” pentru informarea imediată a Românilor de pretutindeni și a străinătății.

POSTA REDACȚIEI.

A. S. Chisindia. — A sosit, dar n'a ajuns până acum la rând.

Ard. T.-Murășului. — Am publicat alt raport, ce ni-a sosit mai curând.

Editor responsabil: Aurel Rusu.
Redactor responsabil: Dr. Sever Miclea.

Prețul unui exemplar 30 fileri.